

اتھرو آپ دیلانی

جاوید عارف

بھاویں درد چنگیرے کہے
پھیر وی سہرے تیرے کہے
دل دی بات ادھوری رع
انج عے شعر بھیرے کہے

اٹھرو آپ دلیان

جاوید عارف

بزم مولا شاہ (سائیں مولا شاہ، یاشیر سوسائٹی)

41-A چوہان روڈ، اسلام پورہ۔ لاہور

111157

808.81 JAVED ARIF
J21W ATHROO AAP DALEELAN, BY JAVED
ARIF, LAHORE, BAZM-E-MAULA SHAH, 2010
144 p

1. TITLE
2. POETRY

حق و انکسیر

عبدالتین (ساہوال)		نکھ چتر
ایسکام کمپیوٹرز، اوکاڑا 0300-6952580		کمپوزر
جنوری 2010ء		پہلی واری
روپے		مئل
کرامت سخاوت پرنٹرز، شاہ زیب مارکیٹ، کوہ روڈ، لاہور		چھاپہ خانہ

ایہہ کتاب حکومت پنجاب دے شعبہ امور نو جواناں، ثقافت تے معلومات دے مل ورتن
نال چھپی اے۔

ISBN:978-969-8082-38-3

بہشتِ مقیمی
مالِ جی
دے ناں

آکھن نوں تے شاعر ہور ہتھیرے نیں
میں کاغذ تے سچے حرف اُکیرے نیں
میں لفظاں نوں اپنے غم وچ گنھیا اے
ایہدے وچ میں دل دے اتھرو کیرے نیں

کن ون

9
14
19
21
23
25
27
29
31
33
35
37
39
41
43
45
47
49
51
53
55
57
59
61
63
65
67
69
71
73
75
77

مارف دی غزل وچ روئیہ سازی: امین خیال
شوق دا پینڈا: جاوید مارف

م
نعت

بزل چو کھا کھڑ کے تے ڈر جاناواں
آکھس لوں تے شاعر ہو رہی تھیرے نہیں
قسمت ہار کھیلاں ورگے
مقلو ماں دے دروہڑا نے جھڈ ناں جاوون
اوڈک اک دن مہر پیاں بھر جانا ای
دل لوں کھیڈ کھڈاؤن لگییاں موج لوں
بھاویں پئے لکھ نہیں تھیرا
دل لوں کھیڈ کھڈا لے تے مہر سوں لھیں پار
چار چھیرے گھپ مہرے، وچ بڈاؤے کھلن گے
چپ چھتیاں اندر اندر مری مردیاں رہنا
پیار دے بدلے وکھری جی سوغات ملی
سچوں ہیا پاپ ناں جھڈے
ولے لوں وی اجڑا پے گیا تے
اودوں ویلا ہو رسی بابا
پیشے پیشے ہو دیا پاپا پیشے آں
اودہ اتھ اے جڈھر ٹورے، اوہدے اتھ تاداں نہیں
دل دے تاروی مل جانے نہیں
مردنہہ دہنہ بہہ کے دل دے ڈکھ سناؤن لوں جی کردا اے
گھم گھم پینڈا، ایویں گل ودھائی جاندا
برقاں دا گول کھرناں جاواں
آپ تے مہر لوں نواں کر کے لگی جانے
اُس مگلاں دے وہاں نے تے مت نکاؤے گھلے نہیں
سورج دے لشکارے بوڑے
زور اور نے ہماں دے ناں دھرتی ایویں لایا اے
انج تے کھیڈ گچ جی رہی
خودے حابے لے کتا پینڈا اچھنا پینا
ایویں تھل تھل ناں پارا
خالم ہیا ساتھوں کو تک جانے لے

اتھرو آپ دلیلاں

خوشیاں تے غماں دا شمار ہونا چاہیدا

پھیر کنج اوہ سانوں ڈاہ دیندے

بھاویں رنگ رنگیلے دے

کئی بھن کے او تھوں سی بچ آیا، یارو! بھئیے، کتوں شراب دیئے

بوہتی گل ودھا بیٹھاتے پھیر کیہہ کر سیں

میرے دل دیاں چیکاں نہیں

چاہوں والے گھٹ گھٹ جھمیاں پاؤن والے

ڈنن نوں جے تار گیا تے پھیر کیہہ ہو یا؟

وہنل تے گوکھاوندے، کدے تاں پکدنا وال

زہناں چوں دانائی تلی

چاچا کے تھک کے سٹ دتا، ہی روڑ بھرے پنڈاں بھاریاں وچ

گروچ بھاٹھے وچ پئے نہیں

آل دوالے عاشق تک کے، اگھاں وچ فرورائے گدا

بھکھ پیر پیر کے بیٹھی رہی

کندھاں ہوئیاں، پیو دادے دا ویڑھا کھیا

کچے ڈھوں تکیں تے ایہہ سوچ لوں، ساڈا ناں ہوسی بے گھاریاں وچ

ساڈے وس ناں یاری رہی

اسیں آپ اڈاریاں بھالدے ساں، ساڈا تھاں تھاں رزق کھلار دیا

چادر پٹیاں تلی سی

رت جانے کیہڑیاں عذاباں ویاں گھاں نہیں

ہور کوئی مجبوری اے تے رہن دیو

روگ دل والے کڈھوٹ دیندے، ہا وہ کون اے جیہوں دھر یکدے نہیں

دل دی جد کنسولیناواں

اوس ڈنیاتے پیار وٹھیا سی

جیہو اجن یاراں نوں وی تھک جائد اے

عشق دے ویڑھے دے وچ وسیاں، بھر ویاں برساتاں

جاندی داری وکھراو لاپا جاواں گا

یاں توں یاراں دے وچ بہہ کے دل دے دے تے کھولیں تاں

آئیاں تجاں ہور زیادہ

بجن بیٹھے کول تے غزلاں لکھی جا

ڈگھاں دی شاہکار، کہانی پھیر کھواں گا

بھاویں درو چگیرے کے

عارف دی غزل وچ روئف سازی

میں غزل دے نویاں شاعران توں مایوس ہوندا جا رہیا ساں جے ایہناں دی اکثریت نہ تے شعر کہن وچ دلچسپی رکھدی اے تے نہ ای محنت تے ریاضت دی قائل اے۔ پر جیکر غزل نوں جاوید عارف ورگیاں تکھیاں سولاں ملدیاں کھیاں تے اوہ ویلا ڈور نہیں جدوں ایہدا اجادو وی سرچڑھ کے بولے گا۔ ایہہ تاثر جاوید عارف دیاں غزلاں پڑھ کے قائم ہویا۔ جاوید عارف نے اوہ سارے لوازمات ورتے نہیں جیہڑے اک غزل دا حصہ ہوندے نیں۔ لہذاں دیاں غزلاں فکری تے فنی طور تے یکھیاں تھکھیاں، چھویاں تے ٹھکھویاں نیں۔

جاوید عارف نے ”اقمر و آپ دلیلاں“ وچ صرف تین غزلاں ہم قافیہ شامل کیتیاں نیں باقی ساریاں غزلاں مردف تے خوبصورت نیں، تے ایہہ ای ساڈا ایس سرناویں دا موضوع نیں۔ جنھوں جاوید عارف دی مردے کسے شاعر نے اپنے سوہنے سکھے تے سچ جتے ڈھنگ نال نہیں کیتا۔ اج توں پہلاں لکھن والے محنت کردے سن تے فنی موٹکافیاں نال اپنا شعر سوہر دے سن۔ اج دے شاعر محنت توں جی چاندے تے آساں ہاں لہندے نیں۔ تاہوں تے نثر نوں وی نثری نظم داناں دے کے اک نویں صعب سخن تیار کیتی بیٹھے نیں۔ دسو جیہڑی ہے ای نثر اوہ نظم کیویں ہوئی۔ کم از کم عارف تے ایہہ الزام نہیں لگدا۔ غزل دے سارے اصولاں نوں

بروئے کار لیاؤندے ہو یاں جیہڑی ایہناں نے لکھی اے اوہنوں نہ سراہنا نا انصافی ہووے گی۔
جاوید عارف ہوراں نے چھوٹیاں رویناں وی ورتیاں نیں تے لیاں وی۔ قافیہ معنوی لحاظ ناں نہ
کجھے نہ فٹ بیٹھے تے اودوں اوہنوں کہندے نیں قافیہ تک ہو گیا اے۔ کئی واری ایسے ترڈو وچ
ورتیا گیا قافیہ رویناں نوں فق کر دیندا اے۔ جاوید عارف نے بحر اں تے رویناں واسوہنا ورتارا
کہتا اے:

مظلوماں دے درد وٹانے چھڈ ناں جاون
ساڈی وستی لوک سیانے چھڈ ناں جاون
آنا جانا، ملنا جلتا، چھڈ بیٹھا این
بھین بھراتے یار پرانے چھڈ ناں جاون

دل نوں کھیڈ کھڈاؤن لکیاں سوچ لوں
اکھیاں نوں پرچاؤن لکیاں سوچ لوں
مر جاؤن دا سکا انت وچھوڑا ای
گل وچ پھاہا پاؤن لکیاں سوچ لوں

دل نوں کھیڈ کھڈالے تے پھر سوں لھیں یار
اُجڑی جھوک وسالے تے پھر سوں لھیں یار
چکے دن آ جا سن چنگیاں خواہاں نوں
انگھاں وچ سجالے تے پھر سوں لھیں یار

مونہہ دونہہ بہہ کے دل دے دکھ سناون نوں جی کردا اے
ایسے لئی تے میرا مکتے جاون نوں جی کردا اے
دل وچ زہر کدورت لے کے ہس کے ملدے رہندے نیں
سمجھ نہیں آؤندی کیوں چھیاں پاون نوں جی کردا اے

دشمن نوں بے تار گیا تے پھیر کیہہ ہو یا؟
اوہ وی ڈنڈی مار گیا تے پھیر کیہہ ہو یا؟
اوپدے ڈکیاں اسیں وی کیہڑے ڈتے گئے آں
مٹاں اوس بازار گیا تے پھیر کیہہ ہو یا؟

رب جانے کیہڑیاں عذاباں دیاں گلاں نیں
سوہنیا! ایہہ ساریاں کتاباں دیاں گلاں نیں
جدوں دا چناب سٹکا سوہنیاں وی مٹکیاں
ایہہ تے چنا! وگدے چناباں دیاں گلاں نیں

ایس توں ایہہ مراد نہیں کہ ساڈے شاعر داسارا زور سارا مان تران ایسے اک نکتے تک

محدود اے بے اوہنے وڈیاں چھوٹیاں بحر اے تے ردیفاں دی ورتوں وچ ای کمال دکھایا
اے، سگوں غزل دیاں ہور جنیاں وی خوبیاں غزل وچ ہونیاں چاہی دیاں سن اوہ ساریاں ای
ایہناں وچ موجود نیں۔ بعضیاں شعراں اُتے کلاسیکل دی چھاپ گہری نظر آؤندی اے۔ بلکہ
الکر، روایت نوں ہور نکیریاں کیتا اے۔ عارف دیاں غزلاں تھان تھان سجتے من کچھواں

روپ تے چھب وکھاندیاں نظر آؤندیاں نیں۔ روایت تے جدیدیت دا سوہنا تال میل رکھدیاں نیں:

اودوں ویلا۔ ہور سی بابا
 وکھری اوہدی ٹور سی بابا
 عارف لے گیا راس اساڈی
 جس وج بہتا زور سی بابا

تھکھ پیر پیار کے بیٹھی رہی
 ماں خواب اُسار کے بیٹھی رہی

ہور کوئی مجبوری اے تے رہن دیو
 دل دی نہیں منظوری اے تے رہن دیو
 جام وصال دا دے کے چھڈنا چنگا نہیں
 عشق دی شرط جے دوری اے تے رہن دیو

جن بیٹھے کول تے غزلاں لکھی جا
 ایہہ ویلا انمول تے غزلاں لکھی جا
 سڑ دے نیں جے دشمن ہور وی ساڑی جا
 رنج و جا توں ڈھول تے غزلاں لکھی جا

☆

بدل چوکھا گھڑ کے تے ڈر جانا واں
بھلی کڑ کڑ کڑ کے تے ڈر جانا واں

☆

کھجھ کھجھ پیندا ایویں گل ودھائی جاندا
آپ وی روندا ، سانوں نال روائی جاندا

☆

ڈگھاں دی شاہکار کہانی پھیر کہواں گا
مل گئے جے غم خوار ، کہانی پھیر کہواں گا
انج تے سونہاں ساں میں اٹھدیاں لہراں داوی
کنج ڈبیا وچکار ، کہانی پھیر کہواں گا

ایہہ نہیں ساڈے جاوید عارف ہو ری جیہناں اپنی غزل دے وچ مڑ کے روئیف نوں
نویں زندگی وتی اے۔ ساج ایہو جیہے اچھی سچ اپنی شاعری وچ کون کر دا اے۔ ایہہ ضرور کے پیر
استاد دے چٹے ہوئے لگدے نہیں۔

امین خیال

لاہور

۱۷۔ دسمبر ۲۰۰۹ء

شوق واپنڈا

شاعر اپنی گل شاعری وچ ای کردا سوہاوند اے۔ جے کراہیں توں دکھ دی گھجھ اپنے
 بارے یاں اپنی شاعری بارے دسنا پے جاوے تے اوہ اک عجیب جیہی اوکھت وچ پھس
 جاند اے۔ ایس سے نہیں وی گھجھ اجیہے سہیڑے وچ ای بھسیا ہو یاواں پئی دساں تے
 کیہہ دساں۔ میرے کول تے کوئی وی اجیہا مان نہیں جیس تے پڑ وچ لکراں ماردا پھراں۔
 بس مک دی گل تے اپنی گو اے پئی تھاؤں تھاؤں اڈ دا اک پکھیر و آں جیہوں روٹی
 روزی دے مسئلے انج چائی پھر دے نیں جیویں سکتے پتیاں نوں ہوواں نے گھجھ چایا
 ہووے۔ ہوواں آسرے رلکن والیاں دی ناں کوئی اپنی مرضی ہوندی اے تے ناں ای

حالات اوس توں اوہدا ناں پتا محمدے نیں۔ بس اک مجبوری دا جبر اے جیہڑا اپنے من دی کردا اے۔ اپنے بارے جان کاری ویاں گلاں تے میں اپنی پہلی کتاب ”ویریاں پڑے ہیں راستے“ وچ کر چکلیا ہاں تے کیتی گل پھیر کرن دا ایڈا فائدہ وی نہیں ہندا۔ ایس لئی دوہرائی وی اذیت توں میں وی بچنا چاہتا واں تے تہاں وی ایس بکھیڑے نہیں دھریکنا چاہندا۔

کدوں توں شعر آ کھ رہیا واں ایہدے بارے تے مینوں آپ وی کوئی سُر سرت نہیں۔ ہاں، ایسا جاننا ہاں پئی 2008ء وچ جدوں میری پہلی کتاب چھپن لگی تے فضل احمد خسرو ہوراں میرا ناں رانا جاوید رؤف خان تو جاوید عارف کر دتا۔ ایس تہدیلی نے مینوں ادبی حلقیاں وچ اک تعارف ای نہیں بکھیا، جین جوگامان وی دتا اے۔

شعردی چاواں بھری جسی نے میرا ناں فضل احمد خسرو ہوراں نال جوڑیا تے انجنگا پئی بھلیں پیا ہو یا راہی ادبی دنیا دے حیرت خانے وچ آ گیا اے۔ ایہناں دے قُرب وچ میرے شوق نوں نوٹن پنکریواں ملیا۔ اوہناں مینوں ایس جادوگری دے اسرار و رموز ای نہیں دتے، میری کتاب نال چینک نوں وی سواہرا کر کے سدھی راہ پایا۔ اوہناں نال بیٹھک ددی تے مینوں اردو پنجابی دے ڈھیر سارے شاعراں نوں پڑھن دا تے ملن دا اتفاق ہویا۔ خسرو ہوراں دی بیٹھک وچ بیٹھ کے مینوں اپنی لوک بولی وچ لکھن دی پریرناں ملی تے میں جگرا کر کے اک پیر ہورائے ودھایا تے اپنے من نوں پنجابی شاعری ول آلا لیا۔ حوصلہ کر کے پہلے ویاں لکھیاں ٹاویاں ٹاویاں پنجابی دیاں غزلاں تے نظماں خسرو ہوراں نوں دکھایاں۔ اوہناں میرا حوصلہ انج ودھایا پئی میریاں ساریاں کھلیاں لکھتاں نوں منسوخ کر دتا تے نویں سریوں پنجابی شاعری دی بسم اللہ کرن لئی آکھیا۔ مینوں

اوہناں دی ایہہ گل اوپری جی تے لگی پر میں دل میلاناں کج تے پنجابی وچ غزلاں لکھن لگ پیا۔ ایس نوں آواز وچ مینوں احساس ہو پائی پنجابی بولی راہیں گل کرن وچ میرے لئی اردو نالوں کتے ودھ سوکھاے۔ گل دلوں اٹھدی اے تے اپنے مفہوم دا پورا پورا ابلاغ کرواندی اے۔ انج میرے تے ایہہ گل کھلتی پئی اپنی بولی وچ کیتی شاعری ای سچی تے کھری شاعری ہوندی اے۔ باقی تے بس ٹاک ٹوئیاں تے تک بندیاں نیں۔

فضل احمد خسرو ہوراں دی بیشک نال نجات نے مینوں ادبی دنیا دا من چاہیا ویب دتا۔ اتھے میں چراں تائیں وڑوٹ کے ڈاکٹر ثار احمد، پروفیسر ڈاکٹر مرزا محسن الدین، محمد اسلم پراچہ ایڈووکیٹ، انور ملک، حشمت لودھی تے مرزا شاہد بیگ ورگے محقق، فاضل ادیب، شاعر تے علم دوست بہلیاں دیاں گلاں باناں تے محاسن سن وارہیا۔ دھرتی نال نجات، دھرتی دی بولی تے ثقافت نال پیار، لوکائی دے ڈکڑے، ادب، فلسفہ، نفسیات، عمرانیات، تواریخ تے ہو روی خورے کھڑے کھڑے موضوع چھڑوے رہے تے بیشک دیاں محاسن دا حصہ بندے رہے۔ میں..... جس کولوں اپنیاں ای بیتیاں واپریاں سانبھیاں نہیں سن جائدیاں تے ایہو گلاں ”دیراں پڑے ہیں راستے“ دے ورقیاں تے الیک دتیاں سن، ہو رڈ گھسی ہو گیا۔ من وچ اُتھلدا اڈگھاں دا دریا میرے صبر توں باہر ہو یا تے میرے اقمرو ”اقمر و آپ دلیلاں“ من کے شعراں راہیں کورے کاغذ تے کرن لگ پے۔ تاہیوں تے میرے منوں گل اُٹھی:

خسرو دیاں ہلکاں وچ بہنا کھڑا سوکھا اے

انگھاں وچ ڈگھاں دا شمار ہونا چاہیدا

ایہناں ساریاں غماں نوں تے حیاتی دیاں آوڑاں سوڑاں نوں اپنے اندر سمیٹ سو

کے جذبے ذہن دی دستی وچ مزاحمتی عمل شروع کر چکے سن، سگوں ایہناں ڈگھاں توں نویں ہمت تے پالنا دا آدرش پارہے سن۔ ایس نویں پڑاؤ تے جدوں میں کجھ غزلاں خسرو ہوراں نوں دکھائیاں تے میری خوشی ایس گلوں دونی ہو گئی پئی اید کیس اوہناں میرے شوق بکھاریاں دی سلاہنا کیتی تے میرا مان ودھایا۔ ”اتھرو آپ دلیلاں“ وچ میرے ڈگھاں دا پستار اے یاں پھر خسرو ہوراں دی بیشک توں لگی چیشک دی پھوٹا اے۔ امین خیال ہوراں دیا چے وچ ٹھیک ای لکھیا اے: ”ایہہ نیں ساڈے جاوید عارف ہوری، جیہناں اپنی غزل وچ مٹو کے روئی نوں نویں زندگی دتی اے۔ آج ایہو جیسے اچھ اپنی شاعری وچ کون کر دا اے۔ ایہہ ضرور کسے پیرا استاد دے چنڈے ہوئے لگدے نیں۔“

میںوں ایس گل تے فخر اے پئی فضل احمد خسرو تے اوہناں دی بیشک دا ماحول میرا استاد اے تے میںوں ایس گل دی وی بڑی خوشی اے پئی اتھے گھلیاں باہواں نال میںوں جی آیاں نوں آکھیا جاندا اے۔ جد کہ آپ بھانے بڑے بڑے جگادریاں نوں نیڑے وی نہیں پھٹکن دیتا جاندا تے اوہ ایس ماحول نوں ترسدے ای رہ جاندا نیں۔

ڈاکٹر میاں ظفر مقبول ہوراں دا دلوں شکر گزار آں پئی دل دیاں دل وچ نہیں رہیاں، کتاب بن کے تہاڈیاں اگھاں دے ساہنے نیں۔ ایس کتاب دا کمپوزر شاہد لطیف چودھری چنگا بلی اے پئی کسے حالیں وی تعاون توں مکھ نہیں موڑدا۔ آفاق منظر ساڈی بیشک دا سوہنا جمن اے، علی امجد ادب نوں پڑھن تے کجھن دا ستھرا سجاؤ رکھدا اے۔ داؤد قمر دانیال وی ساڈی بیشک دی رونق اے۔ بیشک دے ایہناں سارے دوستاں دی حوصلہ افزائی نے میںوں بڑے حوصلے دتے نیں۔ ”اتھرو آپ دلیلاں“ نوں پڑھ کے جانچ تے کرو پئی میرے دل دریا دے ڈگھاں وچ کئی گویاں اے تے میرے من نے لوکاکی

دے دُگھاں نوں کیوں تے رکتا گو محسوس کیتا اے۔ میں اپنی گل کرن وچ رکتا گو کامیاب
رہیا ہاں۔ میں تے بس ایہو آکھ سکنا:

دا . دی بولی بولن عارف

اتھرو آپ دلیلاں ورگے

تھاڈے وتوں جواب دی اڈیک رہوے گی۔

جاوید عارف

۳ جنوری ۲۰۱۰ء

مکان نمبر 146، گلی نمبر 2، غازی آباد، اوکاڑا

موبائل: 0321-3090121

حمد

ساری دُنیا ہتھ پیار کے جس دے کول سواہی
 سبھ توں اچا نام اے اوہدا، اوہدی ذات اے عالی

اوہ ہے مالک ، اوہ ہے خالق ، اوہا حاکم سبھ دا
 اوہا سبھ دا سرجن ہارا ، اوہا سبھ دا والی

جن ، ستارے ، سورج ، سارے اوہدے حکمیں جگدے
 ناں لگدا ناں وسدا یارو! وکھری شان نرالی

اوس رحیم ، رزاق دی کھڑی کھڑی صفت گناواں
خلقت نوں اُس جیون دیتا ، ساری خلقت پالی

اپنے من وچ بھالیں اوہنوں ، اوہ وسنیک اے دل دا
جنگل جنگل بھالیں جے توں ذات نہ جائے بھالی

اپنے یار پیارے کارن ساری کھیڑ بنائی
میں ورگے وی جس دے درتوں بھر لئی جھولی خالی

میں تیرے محبوب دا بردا ، اپنا حق اے میرا
جے میں آواں طور تے رہا! مینوں دیکھیں دکھالی

شاہ رگ توں نزدیک ایس سن لے دل دیاں گھیاں گلاں
بھر دے میرے چکلیاں ہتھاں والی سکھنی تھالی

اوہ رحمان رحیم اے ساری دُنیا دا رکھوالا
ساتھوں عارف ہندی ناہیں عیٹھے دی رکھوالی

نعت

قد میں لگ کے اپنے ڈکھ سناون نون جی کردا اے
کملی والیا! شہر مدینے آون نون جی کردا اے

سڑدا رہندا ساں پر اک دن سیرت آپ دی پڑھ لئی سی
اُس دن دا ای اپنے ڈکھ ودھاون نون جی کردا اے

کلم کلیاں لکھاں بُت پرستاں لگے ڈٹیا جو
رب دا وی تے اوہدیاں قسماں کھاون نون جی کردا اے

جیہڑا رستہ آپ نے دسیا ، غیا ایڈا سوکھا نہیں
جان دی بازی لا کے فرض نبھاون نوں جی کر دا اے

اُنج تے لکھاں مننن والے جنت دے وچ جاون گے
آپ دی سنگت دے وچ اوتھے جاون نوں جی کر دا اے

ڈولن ہارا ، راہواں مھلیا ، سیہ کاراں دا موہری آں
میرا پھیر وی تیریاں نعتاں گاؤن نوں جی کر دا اے

طائف دے وچ جہناں جتیاں دے وچ رتتاں ڈگیاں سن
اوہو جوڑے عارف سرتے چاؤن نوں جی کر دا اے

بڈل چوکھا گھڑکے تے ڈر جانا واں
 بجلی کڑ کڑ کڑکے تے ڈر جانا واں

ہر پاسے ای خوف دیاں جاگیراں نیں
 پتا وی جے کھڑکے تے ڈر جانا واں

انج ڈرایا ہویا واں میں یاراں دا
 جے کوئی آ جائے تڑکے تے ڈر جانا واں

سُن دا ہاں کوئی نویں مصیبت آؤندی اے
اگھ ذرا وی پھڑکے تے ڈر جانا واں

کھڑ کھڑ ہس دیاں ویکھ کے دل لپچاؤندا اے
جے کر جیوڑا دھڑکے تے ڈر جانا واں

پہلاں ای جو گجھ میرے اُتے ویتی اے
دل اوہدے ول ہڑکے تے ڈر جانا واں

عجب کہانی میری، میریاں یاراں چوں
کوئی نیڑے پھڑکے تے ڈر جانا واں

کیہہ دساں میں کیویں راتاں کٹنا واں
ساہ آؤندا اڑ اڑ کے تے ڈر جانا واں

بیر وچھوڑا اگ اے عارف جاویں ناں
ایہہ بھانجھڑ جد بھڑکے تے ڈر جانا واں

آکھن نوں تے شاعر ہور ہتھیرے نہیں
 میں کاغذ تے سچے حرف اُکیرے نہیں
 میں لفظاں نوں اپنے غم وچ غنصیا اے
 ایہدے وچ میں دل دے اتھرو کیرے نہیں
 اج دی نہیں ایہہ صدیاں توں جنگ جاری اے
 پر ہن ویریاں ڈاڈھے پائے گھیرے نہیں

دل دیاں اکھاں نال ای رستہ لہنا اے
 جنا! چارے پاس گھپ ہنیرے نیں

چنگے رہسو روک لوو جے پروسی
 ساڈے اتھے جوگیاں والے پھیرے نیں

بھیر پئی تے کوئی نیڑے لگدا نہیں
 اُنج تے عارف بجن یار ہتھیرے نیں

قسمت ہار کفیلایں ورگے
ورتن ہار بخیلایں ورگے

ماس ناں بوٹی جھڈن کوئی
آدم زاد نہیں چیلایں ورگے

کس دے اُتے ویراں ، سارے
ڈوبن ہار نہیں جھیلایں ورگے

ہر گل دے وچ تچے ہندے
ساڈے یار وکیلاں ورگے

جن دے اُتے چکو پاؤندے
رُشدی ہار ذلیلاں ورگے

ہر پیاسے نوں پانی تھے
کریے کاج سبھیلاں ورگے

کون کسے دا بھب اے جھلدا
لکھے حرف اپیلاں ورگے

چار قدم تے رہندا بھاویں
بھیر وی پنڈے میلاں ورگے

دل دی بولی بولن عارف
اتھرو آپ دلیلاں ورگے

مظلوماں دے درد وٹڈانے چھڈ ناں جاون
ساڈی وستی لوک سیانے چھڈ ناں جاون

روز غماں دی نویں کہانی ، کیہہ کرنا ایں؟
دیکھیں بچن ساتھ نبھانے چھڈ ناں جاون

اپنے آپ دی بازاراں وچ بولی لا دے
گمر نوں بچے بھٹکھے بھانے چھڈ ناں جاون

اُچیاں گلاں ، لے تے ہتھ نیں بیبا تیرے
 ساڈے ورگے ساک نماں نے چھڈ ناں جاون
 جے کر بجنا! کھیڈ دلاں دے ناں ناں چھڈی
 ہو کے عاشق تھو جمانے چھڈ ناں جاون
 آنا جانا ، ملنا جُلنا چھڈ بیٹھا ایں
 بھین بھراتے یار پرائے چھڈ ناں جاون
 کوڑی پھٹکی سہہ کے جیہڑے مُرد مُرد آؤندے
 سوچ لویں اوہ ناز اٹھانے چھڈ ناں جاون
 ایہناں دے ناں تیری جان پہچان اے ، بجنا!
 شہر ترے نوں ایہہ دیوانے چھڈ ناں جاون
 اودوں تائیں دل دا بوہا گھٹھا رہنا
 جد تک عارف یار دھگانے چھڈ ناں جاون

اوڑک اک دن صبر پیالہ بھر جانا ای
آخر توں وی باہواں کھڑیاں کر جانا ای

تیتھوں نہیوں پھر ہلونا جھلیا جانا
میں تے ڈگدیاں ڈھیندیاں لہنوں جر جانا ای

دل ناں لاویں بازاراں دی رونق دے وچ
مڑ گھرد او سے اُجڑے مہجڑے گھر جانا ای

اوپنے دھکے دے کے جھٹھوں تینوں کڈھیا
 نیت نمازاں مُرد کے اوسے در جانا ای؟

ایہہ فرعونناں والا رُعب حیاتی تائیں
 فرعونناں دے وانگوں توں وی مر جانا ای

پہنچ گیوں جے اوس دوارے تے کہہ کہنے
 لکھاں اوتھے خر گئے توں وی تر جانا ای

آکھیا سی ناں! غم نوں دل دا راہ ناں دیویں
 نہیں تے پنڈا ہولے ہولے کمر جانا ای

ایویں اُچیاں بگلاں عارف کیوں کرنا ایں
 کیہڑا چٹیا دل دی بازی؟ ہر جانا ای

دل نون کھیڈ کھڈاون لکیاں سوچ لوین
 اکھیاں نون پرچاون لکیاں سوچ لوین

مٹھوے بولاں لوں لوں دے وچ رچ جانا
 اوہنوں گلنیں لاون لکیاں سوچ لوین

قولاں ہارے جیوندی جانیں مر جائدے
 بوہتیاں قسماں کھاون لکیاں سوچ لوین

پیار دا انت اخیر نہیں سجا دیکھی دا
موت دے مونہہ وچ جاون لگیاں سوچ لوں

اتھے پہلاں نالوں دکھ ودھیرے نہیں
او پردیسی! آون لگیاں سوچ لوں

دیکھیں! اتھے بچن دھوکھا دے جانڈے
بوہتی گل ودھاوون لگیاں سوچ لوں

پاواں والے بھانہڑ دے وچ سڑ جاسیں
ڈوگھی دل نوں تاون لگیاں سوچ لوں

مر جاون دا سکا انت وچھوڑا ای
گل وچ پھاہا پاون لگیاں سوچ لوں

عارف! جھلیا! ننھا ننھا کھیڈی جا
پیار دا بھارا چاون لگیاں سوچ لوں

بھاویں پتے لکھ نہیں ہندا
دل اوہدے توں دکھ نہیں ہندا

ایہدیاں اپنیاں پرکھ پچھاناں
غیا دل کوئی اکھ نہیں ہندا

وعدہ کر کے مول ناں آندوں
دل وی تیتھوں رکھ نہیں ہندا

اوہدے آون دے موسم وچ
ساون والا کچھ نہیں ہندا

اوہدیاں سے کروڑیاں گلاں
عارف پئے لکھ نہیں ہندا

دل نون کھیڈ کھڈا لے تے پھر سوں لھیں یار
 اُجڑی جھوک وسا لے تے پھر سوں لھیں یار

اپنے دل دے موسم دی رکھوالی لئی
 اندر جھاتی پالے تے پھر سوں لھیں یار

گھنچیا ویلا ہتھ نہیں آؤندا میں آکھاں
 نچ کے یار منالے تے پھر سوں لھیں یار

اج کل سجنا چور لٹیرے حاکم۔ نہیں
 اندروں گنڈی لالے تے پھر سوں لھیں یار
 چنگے دن آ جاسن ، چنگیاں خواہاں نوں
 اگھاں وچ سج لالے تے پھر سوں لھیں یار
 لمیاں کالیاں راتاں گھپ ہنیرے نہیں
 سانوں کول بٹھا لے تے پھر سوں لھیں یار
 پیار پریت دے غم تے تیرے کہنے نہیں
 ایہناں نوں چکا لے تے پھر سوں لھیں یار
 تیریاں دکھریاں گلاں پیار وچ روکاں نہیں
 ایہہ دیوار ہٹا لے تے پھر سوں لھیں یار
 عارف کد اوہ روز خبر نوں اوندہ اے
 دل دے وچ بٹھا لے تے پھر سوں لھیں یار

چار چُھیرے گھپ ہیرے ، وچ بڈاوے کھیلن گے
رت وا دیوا بال کے عاشق ایہہ راتاں وی کھیلن گے

بٹکاں بھر بھر وٹڈی جاویں پیار دیاں سوغاتاں نوں
بے قدرے نیں لوکی تینوں پونی وانگوں ولین گے

اج دی ہیر وی بیلے جا کے رانجھا رانجھا کردی اے
اج وی کیدو اُنجے سگوں کھیڑیاں دے ناں کھیلن گے

سائنس دے اج صدقے جاییے ، نویں پواڑے پوندی اے
ہُن سُنیا پر نیجن لکیاں رت نوں رت ناں میلن گے

عارف پٹیا بجا تیرے بھوئے چڑھ گئے چاواں نیں
ایس بگانی جوہ دے لوکی پنجن گے تے پیلن گے

چپ چپتیاں اندرو اندری مر دیاں رہنا
صبر پیالہ پینا ڈکھڑے جر دیاں رہنا

ہاری جانا روز حیاتی والا پینڈا
کچیاں کندھاں وانگوں پل پل کھر دیاں رہنا

یار! سیانے جے نہیں من دے تاں کیہہ ہویا
ساڈا کم اے سچیاں گلّاں کر دیاں رہنا

اوڑک بیبا رحم اوہناں نوں کھانا پینا
تیرا کم اے ٹھنڈے ہوکے بھر دیاں رہنا

توکے ہوئے گھڑے نیں تیرے بچن بلی
توں ڈب جانا اوہناں پھیر وی تر دیاں رہنا

اگو ہتھیں وج وج تاڑی ٹٹھی یاری
تہمت پھیر وی ساڈے اُتے دھر دیاں رہنا

گھر چھڈیا تے دُنیا تکی وَن سونی
پر ، ناں چھڈیا اگو اُتے مر دیاں رہنا

عینے دی ایہہ کھیڈ اوتی کھیڑا جتیا؟
چندڑی ہووے یاں دل ہووے ہر دیاں رہنا

عارف ہن تے جا وڑنا اے روز مسیحتے
چنگی گل اے پھلی عمرے ڈر دیاں رہنا

پیار دے بدلے: وکھری جہی سوغات ملی
 پھر ہونے تے ایہہ کالی رات ملی
 کتنے سوہنے دل تے دستک دیندے رہے
 دل دے اندر اگو اوہدی ذات ملی
 سولی چڑھ گئے پھیر کتے آں منے گئے
 ایویں تے نہیں سانوں ایہہ اوقات ملی

چسکے سر لے لے گلیاں وچ بدنام کرے
دُشمن نوں ایہہ کیویں ساری بات ملی

مُڑ آئے ساں ، اوہدی گل ای رہ جاوے
ایویں تے نہیں بچن سانوں مات ملی

یاداں دی ایہہ کھیتی عارف کیوں سکدی
اگھاں تھانی رج کے تے برسات ملی

جے توں بیبا پاپ ناں جھڈے
ویلا گردن ناپ ناں جھڈے

یاد ہوا دے وانگوں آوے
پیراں دی وی چاپ ناں جھڈے

اوہنوں جے میں نُھلنا چاہواں
دھرکن اوہدی تھاپ ناں جھڈے

لکھاں جن ڈراؤندے رہے پر
دل نے تیرے جاپ ناں چھڈے

کیویں وچ پردیس دے جیواں
مینوں اوہدا تاپ ناں چھڈے

چھڈ دے نہیوں دشمن نوں وی
جد تک سانوں آپ ناں چھڈے

ڈردیاں ڈردیاں ڈکھ سناواں
محفل وچ الاپ ناں چھڈے

چپ کر دل دیاں دل وچ رکھ لے
عارف کدھرے چھاپ ناں چھڈے

دے نون وی اجڑنا پے گیا تے
گھراں تون وی وچھڑنا پے گیا تے

ترے لیکھاں دے بھیرے کوچھ پاروں
زمانے نون وڑنا پے گیا تے

اوہ ظالم ہے کسے دی وی نہیں سندا
کسے گل تے جے اڑنا پے گیا تے

بلال حبشہ وانگوں ریت اُٹے
 جڑے پنڈے نوں سڑنا پے گیا تے
 ذرا عزت نہیں رہی ، غم دے پاروں
 سہارا جے پکڑنا پے گیا تے
 مرا ایہہ دیس لکن والیاں نوں
 کدے جیلاں . جج تڑنا پے گیا تے
 شرافت ٹھیک اے پر حق تے عارف
 کراں گے کیہ؟ جے لڑنا پے گیا تے

اودوں ویلا ہور سی بابا

وکھری اوہدی ٹور سی بابا

آکڑ نہیں سی سانجھی جاندی

اوہ جنگل دا مور سی بابا

دل تے تے سے روکاں رکھیاں

اکھیاں پختلی خور سی بابا

کھیکھن گھیلے ، پاڑے ویلے

بس وڈی کمزور سی بابا

ایویں نہیں اوہ چٹیا میتھوں

بُنگل دے وچ چور سی بابا

کاہنوں روگ غماں دے لائے

جندڑی نوئیں نکور سی بابا

اوہ قاتل اے ، اوہ ظالم اے

چارے پاسے شور سی بابا

عارف لے گیا راس اساڈی

جس وچ بہتا زور سی بابا

بیٹھے بیٹھے ہور سیاپا پا بیٹھے آں
سچ دی سولی اپنا آپ چڑھا بیٹھے آں

بڈھے پڈھرے دن سونے رستے جھڈ کے
چکڑو دے وچ اپنی گڈ پھسا بیٹھے آں

بڈھر دیکھو جھوٹھے لوکی پیلاں پاؤندے
دھری اپنی اک مسیت بنا بیٹھے آں

رب رسول نوں منن والے سچ تے مردے
ایسے لئی تے سبھ کجھ داتے لا بیٹھے آں

چل دلا! منن ہمت کر کے لنگے ودھیے
لما پیڑا ، بھارا بھارا اٹھا بیٹھے آں

ہولی ہولی سارے بنی چھڈی جانڈے
تچی دستو ، کینڈا ، جرم کما بیٹھے آں

منن تے بلیا! گلاں سدھیاں سچیاں ہوسن
سے سے واری پہلے دھوکھا کھا بیٹھے آں

ظالم نوں نہیں اٹھن دینا عزم اے ساڈا
اس دی گردن گوڈیاں ہٹھ دبا بیٹھے آں

عارف چتے پھیر ای ربا جت اے تیری
اس کارن ای سارا گجھ ونجا بیٹھے آں

اوپدا حق اے چڈھر ٹورے ، اوہدے ہتھ تناواں نہیں
دل دا کیہہ اے ایہدے پتے ہو کے نیں یاں ہاواں نہیں

کیہہ ہو یا جے ساڈے لئی ہن اوپدا بوہا گھلدا نہیں
مے خانہ تے ایہدے ورگیاں ، ہور وی کنیاں تھاواں نہیں

مے خانے چوں چسکی لا کے آیا وچ بازاراں دے
ودھ توں ودھ کے سوہنے ڈٹھے ، وگھو وگھ اداواں نہیں

اوہ رحمان رحیم کریم اے ، مذہب دے وچ پڑھیا سی
ملاں خورے کتھوں پڑھدا ، دین دے وچ سزاواں نیں

دیکھو ناں! تقدیر نے سُٹیا کتھے جا کے ظالم نوں
جیہڑا سانوں آکھدا سی ایہہ جھاں نیں تے گاواں نیں

دل تے قابو رکھ لیندوں تے گل بڑی ای چنگی سی
عارف ہن تے سرتے آئیاں پگن ہار قضاواں نیں

دل دے تار وی میل جانده نین
چنگے یار وی میل جانده نین

چنگے لیکھاں دی ایہہ گل اے
کجھ دلدار وی میل جانده نین

مُھلاں اُتے ہونٹ جے رکھیئے
سُولاں ، خار وی میل جانده نین

سارے جیاں ول نہیں تکدے
 سچے پیار وی مل جاندے نہیں

کتنی ساڈی عزت کر دے
 جاندی وار وی مل جاندے نہیں

تاج و تخت نصیب دی گل اے
 جمدیاں سار وی مل جاندے نہیں

رکھ اتار نوں عمانہ کے بچنا!
 سو پیار وی مل جاندے نہیں

پھلاں نال جے اُلفت رکھیے
 پھلاں ہار وی مل جاندے نہیں

عارف کیوں مایوس ایں یارا!
 جیون ہار وی مل جاندے نہیں

مونہہ دونہہ بہہ کے دل دے ڈکھ سناون نوں جی کردا اے
ایسے لئی تے میرا مکتے جاون نوں جی کردا اے

ویہناں آں جد کجھ وی تے ہن مٹکاراں نوں ہندا نہیں
میرا وی پھر جھوٹیاں قسماں کھاون نوں جی کردا اے

مٹھلاں ورگے بچے ڈھپاں دے وچ ننگے پیریں نہیں
یارا! میرا اپنی کھل لہاون نوں جی کردا اے

دل وچ زہر کدورت لے کے ہس کے ملدے رہندے نیں
سمجھ نہیں آؤندی کیویں جنھیاں پاون نوں جی کردا اے

یاراں لائے زخماں وچوں پیڑاں ایویں اٹھدیاں نیں
کدی کدی تے میرا شور مچاون نوں جی کردا اے

چارے پاسے ہاواں ، ہنجو ، ہوکے ، حال پکاراں نیں
دُنیا کولوں ، رتا! چند چھڑاون نوں جی کردا اے

چلیئے ، چل کے مجنوں دا وی ڈیرا ڈپا تک آئیے
صحراواں دی دل نوں عیش کراون نوں جی کردا اے

جنت نوں گجھ خالی رکھیں ، خورے چھیتی آ جاواں
رتا! میرا کدی کدی گھر آون نوں جی کردا اے

ایڈھے مہنگے دل دے بدلے اوکھے ہوکے لیتھے نیں
عارف ہن تے رج کے ڈکھ ہنڈاون نوں جی کردا اے

کھجھ کھجھ پیندا ، ایویں گل ودھائی جاندا
آپ وی روندنا ، سانوں نال روائی جاندا

میں وی آں پر ہور وی جتنے ڈٹے دیکھے
بن ٹھن کے اوہ سبھ دے ہوش اڈائی جاندا

کے جا جا وعدے کردا ، کیہہ فیہہ ائے؟
سانجھ سلوک جی اوویں وتھاں پائی جاندا

ایہہ دُنیا تے کد دی یارو! مَنک چَک جاندی
خورے کھیڑا ہُن وی کھیڑ کھڈائی جاندا

ویلا ضدی بال دے وانگوں کھیڈاں کھیڈے
سانوں وانگ غبارے اچا چائی جاندا

خورے اوہ مایوس اے ساڈے کولوں ، تاہیوں
نویں فرشتے دُنیا وچ گھلائی جاندا

رب ضروری اے تے پھیر اوہ اگو چنگا
کاہنوں پتھر گھر گھر رب بنائی جاندا

سوکھا سی تے ساڈی اوہنے وات نہ پنچھی
اوکھے ویلے عارف حق جتائی جاندا

برقاں وانگوں کمر ناں جاواں
 راہواں دے وچ مر ناں جاواں

قولاں ہارے جی نہیں سکدے
 کچے گھرے تے تر ناں جاواں؟

روز دا رُشنا چنگا نہیوں
 پیر وچھوڑے جر ناں جاواں

میں راہواں توں ڈر دا رہناں
راتاں نوں وی گھر ناں جاواں

اٹو گھر دا بوہا ملیا
ہور کسے وی در ناں جاواں

انھیاں گھور ہنیریاں راتاں
ہوراں وانگوں ہر ناں جاواں

جنت دے وچ پھیر میں مولا!
جا سکنا واں پر ناں جاواں

عشق شراب وی تھوڑی لگدی
جیون دا گھٹ بھر ناں جاواں؟

شہر تے عارف چھڈنا پینا
اوہنوں پاگل کر ناں جاواں؟

آپ تے سر نوں نیواں کر کے لنگی جاندے
سانوں چک کے سچ دی سولی لنگی جاندے

جمدیاں کوئی بھیڑا ہندا ، جھوٹی گل اے
بھیڑے لوکی اپنے رنگ وچ رنگی جاندے

وڈھے ڈھڈاں والے اتکا شکر نہیں کر دے
بکھو بک بنا کے ہور وی منگی جاندے

ڈر دے باریاں دڈھ پیالے بھر بھر رکھے
پھیر وی موقع ملدیاں سانوں ڈنگی جاندے

پچھلے پیریں لتر کھا کے بھج دے دیکھے
ڈاڈھے دے گھر جیہڑے وانگ ملنگی جاندے

ساڈے وصل دیہاڑے کتنے تاپ جج نہج گئے
باقی بوہے اگوں لنگھ دے کھنکی جاندے

وکھریاں راہواں جھڈ دے عارف جے کر جینا
اودھر ٹر پے چڈھر سارے سنگی جاندے

اُس مھلاں دے واسی نے تے بت نکلاوے گھلے نیں
 میں بیٹھا مَن سوچی جاواں ، میرا واس محلے نیں

سے سے واری دھو کے کھا کے مُرد اوتھے ای جانا ایں
 تینوں وی نہیں جینا آؤندا جے کر یار نکلے نیں

زہر پیالہ پیون والے اوڊوں قدراں پاؤندے سن
 اج دی نویں کہانی وچ اوہ کلمے پیلے پتے نیں

کتنے غم دے مُحمدے جھکھرو ساڈے دل نوں ڈھاؤندے رہے
ٹھل تے لئے نہیں بھاویں یارا! اوکھیاں ہو کے ٹھلے نہیں

اصل اصولاں والے لوکی لکھماں وانگوں زلدے نہیں
دھرتی ماں نوں دیکھن والے ، اتھے رنج سوتے نہیں

کل وی کیدو کھیڑے تَل کے ہیر نوں چت کے لے گئے سن
دل دے روگی رانجھے اتھے آج وی خالی پتے نہیں

کل وی اوہناں دے لئی پیارو! سولی انت ٹھکانا سی
اج وی سچ تے چلن والے عارف کلم کتے نہیں

سورج دے لشکارے وٹھے

لوکاں جن ستارے وٹھے

ہور جے گجھ ناں لہماتے پھر

لے کے ڈکھ اُدھارے وٹھے

مٹاں مسجد دے وچ کھیہ پئے

آپو وچ پارے وٹھے

یاراں میری بدنامی دے
ہتھو ہتھ شمارے وٹھے

ڈنگراں دی سیوا دے کارن
بال نمانے سارے وٹھے

کیہا میرا ڈڈھ بھرا اے؟
حمدیاں پیار دے دھارے وٹھے

یاراں دی ولجھوئی پاروں
اوہناں نال خسارے وٹھے

عارف بیٹھا جھکی جاوے
ہاڑا ، میرے پیارے وٹھے

زوراور نے بمباں دے ناں دھرتی ایویں لاسی اے
لکھاں دی رت ایس تے ڈلتھی، مڑ پیاسی دی پیاسی اے

کھوہ کے لے گئے رزق اساڈا، مٹکھاں چکھے چھڈیاں نیں
پھیر دی آکھن ہور لیاؤ، ایہہ تے سبھ کجھ باسی اے

یاں تے رب ناراض اے ساتھوں، یاں پھر آپ گچجے آں
شہراں دے وچ خوف دا پہرہ، پنڈاں وچ اداسی اے

اندرو اندریں میناں کریئے ، خورے ترس اوہ کھا چاوے
جیہنوں وچ مسیتی لہدے ، اپنے دل دا واسی اے

ایہو جہی ہن ریت ٹری اے ، عقل دی گل جے دس پہے
بوہتے کہندے لہنوں چھڈو ، ایہہ بھیڑا وسواسی اے

لتر کھا کھا مُرد وی جا جا اوتھے سجدے کردے نیں
شرم حیا تے غیرت لگدا ، اوہدے گھر دی داسی اے

لکھاں آج ہزاراں لٹھے بھیڑاں بن کے رہ گئے نیں
یاں غداری سمجھ سچ آؤندی ، یاں پھر بدحواسی اے

ارباں اتے کروڑاں دے کے کج اوہ واپس لے جاندے
تینوں سمجھ نہیں آؤنی ، عارف! ساری کھیڈ سیاسی اے

اُنج تے کھیڈ گچجی رہی
شکر اے عزت گچی رہی

ساری عمر غماں دی بدلی
ساڈے سر تے گچی رہی

جندڑی مُرد وی کھیڑا چھڈ دا
بھاویں ڈنگھوں رتی رہی

زور اور نوں آقا غیا
کاہدی تیری جچی رہی

جھدیاں لا توں موت دی نوبت
ہولے ہولے فچی رہی

کئے لاڑھے جھڈ کے ٹر گئے
دُنیا اوویں جچی رہی

اوہ وی پاگل، میں وی پاگل
خوف رہیا ناں لچی رہی

جیون موت دا ساک اے، جیویں
چھوڑ گھر توں بھجی رہی

عارف سچ چوں کیہہ لہدا ای
پنڈے تے ناں دجی رہی

خورے حالے رکنا پینڈا کھنا پینا
 بجاں دی بجاکی کولوں بچنا پینا

کھلوی لہہ جائے یار دا سر ناں نیواں ہووے
 ایہہ گل ہے تے اگھاں دے وچ چچنا پینا

بیراں وچ زنجیراں ، مونہہ تے تالے لا کے
 کتیں مندراں پا کے اتھے پنچنا پینا

اتھے این اتاوان والی کھیڈ نہیں چلدی
دور دے دا آپے اوہنوں دستا پینا

ایویں دور دریڈے کدھرے دل ناں لاویں
دھرتی واجاں ماریاں تے پھر اچھنا پینا

اوکھے ویلے بھین بھراواں وات ناں پختھی
دور دریڈے جا کے کدھرے دستا پینا

پہلے اپنیاں سدھریں سانوں دھکی رکھیا
ہن اولاد دی پاروہ چوکھا تھکنا پینا

دھوکے بازاں دی یاری توں کلا چنگا
عارف تینوں دل تے قابو رکھنا پینا

ایویں تھل پُتھل ناں یارا
 بہہ کے کرے گل ناں یارا؟

صبر دی سانجھ گواچ ناں جاوے
 مینوں اینج دہل ناں یارا

تیرے ٹٹے بھونکیں جاندے
 ایہناں نوں تے تھل ناں یارا

مجھ سے سچی گل کرن گے
سارے تیرے دل ناں یارا

دل نوں مسماں منایا اے میں
بت سنیے کھل ناں یارا

ایہدے چھالے دل وچ پیندے
پیار وچ کاہلا چل ناں یارا

دل دے اکٹے قابو چنگا
اس نوں آکھ چل ناں یارا

آ جا نر کے گھل مل ہے
آ جا چلیے ، چل ناں یارا

نیا تیرا ظرف اے عارف
دشمن سانگے دل ناں یارا

ظالم نیا ساتھوں کو تک جاندا اے
 پھیر دی جاندا جاندا کھٹے چک جاندا اے

ایسے لئی تے وصل دا دعویٰ چک لیا اے
 چوتے پنجویں لکدا لکدا تک جاندا اے

سوہنا کوئی اج تائیں نہیں پھاہے لگا
 جس دی خاطر عاشق موہرا پھک جاندا اے

جَدّ وی اوہدی محفل کوئی جھڈ جاوے تے
سَدّھا ساواں ساڈے اُٹے شک جاندا اے

کئی ہنیر تے چکھو آن دوالے ہوندے
اُلفت دا پھل جَدّ باغاں وچ پک جاندا اے

پہلاں ای نہیں کوئی چمچدا شہر وچ اوہدے
جَدّ ملدا اے ہور وی فقرے دھک جاندا اے

تیرے گھر نوں جاوَن لکیاں بھجیا جاواں
اپنے گھر نوں آؤندیاں پنڈا تھک جاندا اے

کدّ تک عارف سِر نوں نیواں کیتی رکھیے
آخر ترلے کر کر بندہ اک جاندا اے

خوشیاں تے غماں دا شمار ہونا چاہیدا
 مَن دا تے پاپ دا نہیں بھار ہونا چاہیدا
 دُنیا تے جس کیڑے ٹھہم دی اے گھنٹی جائے
 عاشقاں لئی دگھرا مار ہونا چاہیدا

مونہہ اُتے دھوڑ اُتے تکیاں تے چھالے ہون
 یار ولے جائدیاں شکرمار ہونا چاہیدا

لویاں تے سوہنیاں نہیں چادراں مزاراں تے
دل کرے ، ساڈا وی مزار ہونا چاہیدا

ساڈیاں مخالفاں نوں لتیاں حیاتیاں؟
ساڈے نال وی تے ایہہ وپار ہونا چاہیدا

دوزخاں تے جنتاں دا ویرا ای چھڈیے
پیاریا او! پیار دا حصار ہونا چاہیدا

*خسرو دیاں ہٹھکاں جج بہنا کھیرا سوکھا اے
انگھاں وچ ڈنگھاں دا خمار ہونا چاہیدا

عاشقاں دی بلی جی سہان دتاں عارفا
جاگرے ، وفاواں ، عتبار ہونا چاہیدا

*فضل احمد خسرو

پھیر کجج اوہ سانوں ڈاہ دیندے
اسیں آپ اوہناں نوں ساہ دیندے

سانوں وکھت نہیں اک اکلیاں نوں
اوہدی بھونیں نہیں لوکی واہ دیندے

ڑگھاں نال اے بھونیں دی شان یارا
جے وڈھے تڑی آہ دیندے

رتا! سہکدے رہے سخاوتاں نوں
 چٹا ہندا تے وچوں گراہ دیندے
 لوکی دانے دکھیر کے بہہ رہندے
 ری کھج پکھیرواں پھاہ دیندے
 جے ایہہ سرت ہندی توں حساب لینا
 جد جھدیاں ہر توں لہ دیندے
 دل وچ سی ڈنگھاں دی اک بلدی
 پھیر کیویں ہواواں نوں راہ دیندے
 اونوں آپ نموشیاں مار دینا
 واج مار دا سرت پناہ دیندے
 کلا چنگا این عارفا! نکل تے نہیں
 یار مارنے کار وساہ دیندے

بھاویں رنگ رنگیلے رہے
 اوسے در تے کیلے رہے
 ویلے کئی بھن کے قلمے
 اوہدے ہونٹ ریلے رہے
 کئی واری دھوکھا کھا دھا
 دل دے اوہو حیلے رہے

لیکھاں پتھیاں تھگ کے جھڈیا
روندے بیٹھ سپیلے رہے

حق حلال دی کھاؤن والے
سکتے وانگوں تیلے رہے

قطرہ قطرہ خون پلایا
یاراں دے رنگ پیلے رہے

آخر اک دن قبریں جا پئے
لکھاں لوگ ٹیلے رہے

کس دے جھڈیاں رب مردا اے؟
ساڈے لکھ وسیلے رہے

قسے اوہ تے جھیاں پاؤندا
عارف آپ انکھیلے رہے

کتنی بھن کے اوتھوں سی بھج آیا ، یارو! لہئیے رکتوں شراب دیئے
جدوں ڈانجھ لگئی ، اساں ڈیک لائی ، دسو! ساقی نوں ٹرت جواب دیئے؟

دل تنگ نہیں کری دا ساقیا او! پیاسے پی جاون تے ثواب ہندا
جی بچی سی اساں اوہ ونڈ دتی ، تینوں کاسدا پھیر حساب دیئے؟

بوہا عشق دا کدے دا بند ہويا ، ہُن ہورویں کھیڈ اے جن مانی!
کوئی پھیر وی پیار وی راہ لگے ، اوہناں دوواں دے ہتھ گلاب دیئے

گل سَکدے پانیاں گال دتی ، ہن جے سوہنی وی کدھروں بھال لئے
کچا گھڑا وی کدھروں لہھ جاسی ، کتھوں لہھ کے وگدے چناب دیئے

جدوں رب دے کول میں پیش ہوساں ، میرے ڈکھ گنا ہواں توں ودھ جاسن
رب آکھسی ایس نے حد کیتی ، ڈکھ لے لیئے تے ثواب دیئے

جیہڑے ملاں جچ جندڑی گالدے نیں بیہناں خواب وی دیکھنے چھڈ دتے
کوئی اوہناں وی گل وی سن لیئے ، چلو جاگدی اکھ نوں خواب دیئے

سر چڑھ فرشتے ورمی پائی ، واری تیری اے کتھے ای دل تیرا
ہتھیں دے کے اوس نوں بھل بیٹھے ، کپہہ رب نوں جا جناب دیئے

نھیرے گھٹ ہون ، بڑا بن ہوسی ، دیوا دل دالا وی تے بال لیئے
اک کم تے کرنیئے عارفا وے ، کالی رات نوں اک ماہتاب دیئے

بوہتی گل ودھا بیٹھا تے پھیر کیہہ کرسیں
 باہواں گل وچ پا بیٹھا تے پھیر کیہہ کرسیں

توں ایں سوہنیا! آساں لا کے بیٹھا ہویا
 جے اوہ گل نھلا بیٹھا تے پھیر کیہہ کرسیں

ڈک لے تھوڑے اگلی واری کم آون گے
 سارے نیر بہا بیٹھا تے پھیر کیہہ کرسیں

بھیڑے دن نہیں ورھدیاں وچوں جان بچا
رہندھ تے کھوندھ ونجا بیٹھا تے پھیر کیہہ کرسیں

سارے بجن اگدوں ہمت ہارے ہوئے
توں وی کئی ڈھا بیٹھا تے پھیر کیہہ کرسیں

میرے نال ای تیرے دل دی رونق ، بچا!
میں وی کدھرے جا بیٹھا تے پھیر کیہہ کرسیں

دل دے سرتے پیلاں پاؤندا پھرنا ایں توں
اوپدے ناویں لا بیٹھا تے پھیر کیہہ کرسیں

عارف تھوڑیاں ان کہیاں وی چھڈ لے یارا
سارے دکھ سنا بیٹھا تے پھیر کیہہ کرسیں

میرے دل دیاں چیکاں نیں
 بھاویں ریت تے لیکاں نیں
 ساہا سر توں لکھیا اے
 کنیاں ہور اڈیکاں نیں؟
 ہن تے عید وی آ گئی اے
 کھڑیاں وصل تریکاں نیں

اپنیاں ہتھوں مر گئے آں
رشتے سبھ دھریکاں نہیں
لوکاں توں ناں ڈر عارف
گلاں میرے تیرکاں نہیں

چاہون والے گھٹ گھٹ چھیاں پاون والے
 کدھر کڑ گئے؟ اپنا حق جتاون والے

گوڑیاں پھکیاں میریاں گلاں سن کے بولے
 کد ہوندے نیں سارے درد ونداون والے

میں تے تیرے ظلم نوں سہہ کے رو لینا واں
 آ جاون گے تینوں وی تڑپھاون والے

ربا! تیریاں کھیڈاں نیں ہُن میں کیمہ بولاں
تھیتی ٹر گئے سانوں گود کھڈاون والے

چند گھراں وچ دولت مینہہ دے وانگوں ورحدی
باقی سارے ڈھپاں وچ کرلاون والے

ہن تے ربا آن اجاڑاں گھر وچ پچیاں
بھیج فرشتے ایہر جھاتی پاون والے

دیکھ ولا! ہُن آہن بڑھاپا طاری ہویا
ہن نہیوں دن اپنا آپ مناون والے

عارف ہُن تے نکرے لگ کے ویلا کڈھ لے
ٹر گئے یارا! تیرے ناز اٹھاون والے

دُشمن نون جے تار گیا تے پھیر کیہہ ہو یا؟
 اوہ وی ڈنڈی مار گیا تے پھیر کیہہ ہو یا؟

پہلاں کیہڑے چندڑی وچ سی تمنے جتے
 دل دی بازی ہار گیا تے پھیر کیہہ ہو یا؟

اُنج وی اوہنے کد اساڈی وات سی پنچھی
 اودھر نون ای یار گیا تے پھیر کیہہ ہو یا؟

مقصد لئی تے جان وی دینا اوکھا نہیںوں
میرا جے گھر بار گیا تے پھیر کیہہ ہو یا؟

اوبدے ڈکیاں اسیں وی کیہڑے ڈٹے گئے آں
ملاں اوس بازار گیا تے پھیر کیہہ ہو یا؟

جینے خواباں دی نگری نوں سنجیاں کجیا
میں اوتے ہر وار گیا تے پھیر کیہہ ہو یا؟

جنا! اوہیو ہتھ لکیراں نال نہیں تیرے
ست سمندر پار گیا تے پھیر کیہہ ہو یا؟

انج وی یاداں دے دوزخ دا بالن ہے سی
انج وی دل نوں وار گیا تے پھیر کیہہ ہو یا؟

جے عارف دے نال تے اوہنوں غصہ آؤندا
چھڈو ہن ہنکار گیا تے پھیر کیہہ ہو یا؟

وَقَل تے گڑو کھاوندے ، کدے ناں پکدی دال
پوجن نوں ہن مالکا! کوئی ہور تون ناں بھال

مٹھن بھانے جا کے جدوں مسجد کرن آباد
کیوں ہون فرشتے خوش ناں ، جد وینہدے ایہا حال

ڈھپاں برتے جر کے ، جدوں ویلھے گھرنوں جان
کیہ اوہناں تے ویدی ، جد مٹھے سوندے بال

اک پل ہور ناں جیوندا ، میں دُنیا دے وچ یار
جے ناں ہندا بیلپا! دل دا ایہہ جنجال

کیہہ اوہناں دی چندڑی ، جے بچن ہون ناں کول
لکھاں طعنے سہندیاں ، جے گھٹے چھڈن وال

کیویں مولا بھیبجسی ، دوزخ دے دل پھیر
ڈھیر غماں دا ٹوکرا ، ہوسی میرے نال

ڈھیر زکوتاں دے کے اوہ جنت گنجی جان
جنت تائیں مھیلیا ، ایہہ مایا دا جال

برودہ جیس حبیب دا ، آپے کرسی خیر
میں تے گجھ نہیں بولنا ، بے قبریں ہوئے سوال

عارف زردی مونہہ دی سبھ پردے دیسی کھول
ہن آپ چھپواں مار کے ، توں مونہہ نوں کر لے لال

ذہناں چوں دانائی مٹھی
قلموں دی رُشنائی مٹھی

ہور قیامت کیہ ہونی اے؟
اوہدی کھیڈ کھڑائی مٹھی

مُو توں سارا سوا ہوی
یارا! تیری سائی مٹھی

مست ملنگاں وی کنڈ کیتی
ڈیرے توں سردائی مٹی

اوپنے جھڈیا اے تے خوش آں
اپنے نال لڑائی مٹی

رب کے دا دل ناں توڑے
لگدا نال ، خدائی مٹی

عمران مکیاں ، چنگا ہویا
بدنامی ، رسوائی مٹی

عارف مریا ، بجن چکے
اوہناں دی اچوائی مٹی

چا چا کے ، تھک کے سٹ دیتا ، سی روڑ بھرے پنڈاں بھاریاں وچ
ہن ہرکھ کاہدا؟ جے میں کنڈ کیتی ، مینوں کیہہ لتھا؟ ایہناں یاریاں وچ

بھاویں اگ ہووے جیٹھ ہاڑھ والی ، بھاویں پوہ تے ماگھ دی ٹھار ہووے
ہتھ جام اساڈڑے دے چھڈو ، اساں خوش رہساں ، رتتاں ساریاں وچ

اک اصل اوقات دی حد ہندی ، بوہتا اچیاں میلاں وچ جانی دا نہیں
اوتھے باز تے ہلکے چیر دیندے ، ماڑا پھرے جے اُچ اڈاریاں وچ

رانجھے عشقِ جج آپ نوں نمن کیتا ، اتے تحت ہزارے نوں لیک لائی
کھیڑے پنج کے لے گئے ہیر اوہدی ، اوہنوں کیہہ تمہا جھماں چاریاں وچ

چڑی بن دی اے ، بچے ڈھا دیندے ، تمہاں تمہاں تے آٹنے پھیروں نیں
انج پیار بھرے گھر بن جانڈے ، ہندا نال اے رب اُساریاں وچ

تیرے شعر اوڑے عارفا وے ، جھے جا کے گاؤندے گاؤن والے
اوتھے سوہنے توں سوہنے وی ڈھے پینڈے ، ڈھیر لگ جانڈے بوہے باریاں وچ

گھر وچ بھانڈے وچ پئے نیں
 آٹھ گوانڈھی بھج پئے نیں

جیہڑی داچ نہ لے کے آئی
 اوہنوں سو سو لج پئے نیں

کدھرے سائیاں لکیاں ہوسن
 ایویں نہیں اوہ ج پئے نیں

کل نوں تیرے گھر بمب ڈکسن
میرے گھرتے اج پئے نہیں

پھر اوسے دے بوہے ڈگیا
دل نوں سے سے ج پئے نہیں

عملاں تائیں جھٹن دے لئی
ویلے تائیں جھج پئے نہیں

سچیاں اکھاں والے عارف
پانی پی پی راج پئے نہیں

آل دوالے عاشق تک کے ، اگھاں وچ غرور اے لگدا
سانوں ہُن اوہ گھاہ نہیں پاؤندا ، نیت وچ فتور اے لگدا

ساڈے پیار دی مکنی پاروں ، اوہدے مونہہ تے لالی آئی
یارو! گل ایمانیں دتاں ، جنت دی ہُن حور اے لگدا

اوہدے گھر نوں آون لکیاں ، بجے بجے آئے ساں پر
جاون لکیاں اپنا گھر ہُن ، دیکھو! کتا دور اے لگدا

سُدا کوئی طور دے اُتے اپنی جھلک دکھا دیندا اے
کاہنوں یار دا بوہا چھڈیے ، سانوں ایہو طور اے لگدا

میرے دل دے خون نوں اوہنے ، متھے اُتے لایا ہے سو
کنا بھولا یار اے میرا ، اوہنوں ایہہ سندور اے لگدا

تچی گل اے سانوں کیمڑا عشق چج مرنا آؤندا سی پر
جے کوئی جان لڑا کے جتیا ، ساڈا وچ قصور اے لگدا

ٹٹیاں باہواں دے نان یارا! کم کرو تے کیہا ہوسی
ایہو مُڑ کے کہنا پینا ، رب نوں نہیں منظور اے لگدا

پردیسی تے اسی وی ساں پر ، ساڈی تھاں تھاں یاری ہے سی
کلتے بندے نوں تے یارو! گھر پردیس ضرور اے لگدا

جھوٹھیاں ، ماٹھیاں گلاں اُتے ، ہی ہی واہ واہ کیتی نہیں جے
عارف اوہنے تاہیوں چھڈیا ، بھاویں چج غرور اے لگدا

مکھ پیر پار کے بیٹھی رہی
ماں خواب اُسار کے بیٹھی رہی

پکی غماں دے نال سی سانجھ ساڈی
خوشی روپ سنوار کے بیٹھی رہی

اوہنوں یار دی تانگھ نے ساڑ دیتا
جٹی لسیاں ٹھار کے بیٹھی رہی

کچھ پو دی پگ نہ ڈھے جاوے۔
دی سوچ وچار کے بیٹھی رہی

کچھ سانوں سی ویلے نے بنھ رتا
اوہ وی دلوں اتار کے بیٹھی رہی

تیری راہواں سچ عارفانچھ تے لے
اوہ کیہہ دھارنا دھار کے بیٹھی رہی

کنہاں ہویاں ، پیو دادے دا ویڑھا کچھیا
 سب گجھ وکیا ، پھیر وی پتے گجھ ناں بچیا

پھلے ویلے لہدا پھر دا یار پرانے
 پر ناں جانے پچھوں کیہہ کیہہ لوڑھا مچیا

اتھے بڈھے ٹھیرے بوہتے مرنوں ڈر دے
 دُنیا والی رونق کولوں کیہدا اکیا

چار دہاڑے ہور وی رہا! واج ناں ماریں
مہن آ کے تے اوہدے پیار دا بوٹا پکيا

جیوندی جانیں تے نہیں ہر دا پیار دی بازی
اوڑک توڑ نبھاساں جیہڑا بھارا چکيا

اج دیاں ہیراں ”میج“ کر کر لوڑھ مچایا
اج تے یارو! ”بیلنس“ گھل گھل رانجھا تھکيا

سوہنیاں دی اشنائی عکولوں عارف بچ جا
بھل کے جینے اودھر تکیا ، ڈاڈھا مھسیا

کچے دھوں تکیں تے ایہہ سوچ لویں ، ساڈا ناں ہوسی بے گھاریاں وچ
تیرے بوہے تے اک کے بہہ رہساں ، سانوں رکھیا ای نرے لاریاں وچ

مونہہ زور تے بھاویں رنج کے ساں ، پھیر ویلے دی ہتھ وچ واگ وی سی
کیہہ اوس کیجا؟ ایہہ رب جانے ، سانوں سانھیا اوس کناریاں وچ

کوئی مینوں وی عشق سکول دتو ، جتھے جا کے داخلہ لے لواں میں
چار اکھرتے لکھت دھریک دیندوں ، گلاں لکھ گھلیاں نیں اشاریاں وچ

بانہہ کڈھ کے اوس دی بانہہ پھڑ کے ، اوہنوں دل دے ویرھے چوں تھاں وٹی
پھیر اوس نوں لکھدیاں ویکھ رٹا ، ناں لکھیا سی مٹاں ماریاں وچ

ایویں عشق دے وچ جا سر دیتا ، دل توڑ کے اوس نیں ستیا ای
دل جین دے گوچرا رکھ لیندوں ، تینوں کیہہ لبھا کتاں بھاریاں وچ

ٹساں ہیر ، سکی ، سوہنی ، صاحباں دا ، ایویں نام کھلاریا جگ اُتے
جے کوں شک اے ، آکے ویکھ لوو ، میرا یار اے سوہنا ساریاں وچ

جے میں چھڈ کے کدھرے ٹر گیا ہاں ، پھیر جتا تینوں تے سار ہوسی
اوہو یار سی میں ، دلدار سی میں ، جہوں رکھدا سیں اُتے کاریاں وچ

چنگا ہویا اے جے ساڈی سنگ لعتھی ، ہن کھل کھلا کے گل ہوسی
سانوں مونہہ ملاحظے مار دے سن ، ٹسی آپ ای پے نتاریاں وچ

چائیں چائیں بجے بازی جت لیاں ، سی یار دے ہتھ وچ گل عارف
اُنچ آپ ولوں کڈھ وٹ وٹے ، مُڑ ناں ڈٹھا بازی ہاریاں وچ

ساڈے وس ناں یاری رہی
ساتھوں وی پنڈ بھاری رہی

گل مٹی چند وارن دی
انج تے دُنیا داری رہی

اکھ جھپکن دی نھل پاروں
بار رہیا ناں باری رہی

انگھاں نال سو دل ڈھایا
اوپدی ایہہ سٹ کاری رہی

مکھیا نقہ راتاں دا
پھیر وی انگھیں دھاری رہی

کھیڈتے رنج کے کھیڈے آں
سے سے ہا ہا کاری رہی

بھاویں دکھ تھکایا سی
سچی سانجھ اڈاری رہی

تھکھدی محفل جھڈی اے
ساڈی کھیڈ نیاری رہی

فصل اجاڑی ساکاں نہیں
عارف ساکا داری رہی

اسیں آپ اڈاریاں بھالدے ساں ، ساڈا تھاں تھاں رزق کھلار دیتا
لوکاں نوں تے دیس دے ویچ لہمیا ، سانوں ست سمندروں پار دیتا

کر بیٹھا ساں رب دے نال شکوہ ، مینوں جیٹھاں تے ہاڑاں نے ساڑ دیتا
اوسنے ایسیاں تھاواں تے گھلایا ای ، جتھے پنڈے نوں ٹھنڈاں نے ٹھار دیتا

بوہا یار دا وی تے ساں نھل بیٹھے ، جدوں مڑے ساں لسیاں پینڈیاں توں
اسی کوچھ نصیب دا کڈھ دے رہے ، ایہناں کوچھ کھلایاں مار دیتا

میرے ویریاں بیٹھ کے وین پائے ، مینوں ڈوبدی لہر نے اُچھال دیتا
میں سی آپ وی ہمتاں ہاریاں نہیں ، مینوں ایویں نہیں لہراں نے تار دیتا

پورا زور وی لا کے ناں وڈھ سکتے ، جیہڑا لبھا سی لگتے نوں ٹوریا ای
ساڈے بالاں نوں وی رج رج لبھا ، سانوں ماپیاں ایٹا پیار دیتا

میں ای کھیڈ نوں لیاں کر بیٹھا ، پئی مگر جاوے داہ ہاریاں دا
دل مار ہجوکیاں وٹ کڈھے ، میں اک کے دل نوں ہار دیتا

گلا کاہدا اے ہن تینوں جن مایں ، توں تے راتاں وی باہر گزارتا سیں
اوہنوں پتا سی عارفا عادتاں دا ، ایس پاروں ای نہیں تینوں گھار دیتا

چادر بڈیاں تھی سی

شرم جاتے تھی سی

روٹی تے میل جاندی سی

بھاویں لہدی تھی سی

رنگھی مٹی مٹاں جی

ایہو ساتھوں ڈھکی سی

دُگھاں اندروں کھا دھا ای
تاہیوں چدڑی مٹھی سی

دھوناں تاہیوں ٹیاں نیں
ات وی کئی چلی سی

دُگھاں دی برسات جیویں
میرے مل نوں ڈھلی سی

رت پی کے وی پنگری نہیں
پیار دی دل جو سٹی سی

عشق دی گڈی ویکھو تے؟
کتنے جا کے رگی سی

عارف تیرا شوق وی تے
ملاھاں دی کھی سی

رت جانے کھیڑیاں عذاباں دیاں گلاں نہیں
 سوہنیا! ایہہ ساریاں کتاباں دیاں گلاں نہیں

پانیاں چ رڑھ گئے نہیں کئے ارمان دی
 بھیڑے تے کلکھنے سلاباں دیاں گلاں نہیں

مُھلاں نال کنڈے ہندے، مُھلاں دی ایہہ شان اے
 ہندیاں نہیں سوکھیاں گلاباں دیاں گلاں نہیں

ساریاں کتاباں وچوں ڈگھاں نوں مکاویے
ایہو جہیاں اصلی ٹواباں ویاں گلاں نہیں

لٹے ایس دھرتی نے تھوڑے ڈکھ جھلے نہیں؟
کہڑیاں سوالاں تے جواباں ویاں گلاں نہیں

جدوں دا چناب سٹکا سوہنیاں وی مٹکیاں
ایہہ تے چنا! وگدے چناباں ویاں گلاں نہیں

بن ٹھن پھرنا تے رج لینا ، سوں لینا
ایہہ تے ساڈے شہر دے نواباں ویاں گلاں نہیں

مینوں کدوں نشے نال کوئی سروکار اے
میریاں تے وکھری شراباں ویاں گلاں نہیں

ڈڈھاں دیاں نہراں نہیوں ہن کتے وینہدیاں
عازقا! او بجا! ایہہ خواباں ویاں گلاں نہیں

ہور کوئی مجبوری اے تے رہن دیو
دل دی نہیں منظوری اے تے رہن دیو

کل پرسوں آ جانا اسیں تے عادی آں
کوئی کم ضروری اے تے رہن دیو

جام نوں چھڈو ، زہر وی دیسو پی لیاں
شکت دی مزدوری اے تے رہن دیو

جام وصال دا دے کے چھڈنا چنگا نہیں
عشق دی شرط جے دوری اے تے رہن دیو

پینا سمجھ کے سانوں نال جے رکھیا ای
دل دے وچ مغروری اے تے رہن دیو

پیلک ساڈے مونہہ تے چنگی لگدی اے
اوپدا رنگ سندوری اے تے رہن دیو

جان لڑونا ، ساتھ نبھاؤنا سوکھا نہیں
یارو! جے معذوری اے تے رہن دیو

عارف جان تلی تے لے کے پھر دا اے
ایہہ مندی مشہوری اے تے رہن دیو

روگ دل والے کڈھ وٹ دیندے، ہے اوہ کون اے جہنوں دھریکدے نہیں
کوئی سر اُتے باہواں رکھ لیندے، کوئی میرے وانگوں مول چیکدے نہیں

جے آ شک ڈاڈھا تئیں لے آؤ، جگ دس دیسی کھیدے شعر چنگے
دل پڑ اٹھے پھیر لکھدے آں، اسیں ایویں تے حرف الیکدے نہیں

مینوں لوکاں جھمیریاں دسیا اے، تیری کنڈتے پھٹ تیرے یار دے نیں
جدوں تائیں ناں اگھیں میں دیکھ لواں، اودوں تائیں ایہہ پیار شریک دے نہیں

خط تک دیاں سار ای دل دیا ، ایویں غیر نے کھیاں ماریاں نہیں
 جیہا آپ سوہنا اوویں خط ہوسی ، ایہا لفظ تے دل وسنیک دے نہیں
 ایہ تے اپنا اپنا طرف ہندا ، کھیر کتیاں نوں کدے پچدی نہیں
 دو گھٹاں دے نال کئی بڑھک پیندے ، کئی مٹ وی پی کے ریکدے نہیں
 بھری بزم دے وچ اُس سوہنڑے نے ، ایہا آکھ کے اپنا نیا اے
 اُنج تے ساڈے نیں ایہ عزیز پھروی ، ذرا دور دے نیں نزدیک دے نہیں
 تیری اپنی سی رفتار ڈھلتی ، سنے ہار کے بازیاں وٹ کڈھی
 چک عارفا ذرا تون پیر کالھے ، ویلے لنگھ جاندے نیں اڈیکدے نہیں

دل دی جد کنسو لینا واں
یاداں وچ ڈبو لینا واں

اُنج تے غم دا سونہاں میں ، پر
تیرے چہچہے رو لینا واں

دونا ، تینا ، پرتاواں گا
میں دُنیا توں جو لینا واں

کون کسے دا؟ سوچ کے ایہو
دل دا بوہا ڈھو لینا واں

اوبدے حُسن جمال دا جادو
انگھیاں وچ سمو لینا واں

یار ناراض ناں تھیون ایس لئی
آپو پینا ہو، لینا واں

رتا! کد مونہہ منگیا ملدا
جو ملدا اے سو لینا واں

عارف دُگھاں دا سرمایہ
اپنے دل نوں ڈھو لینا واں

اوس دُنیا تے پیار وٹھیا سی
اُس کدوں اِنظار وٹھیا سی؟

کدھرے اپھریویں ، کدھرے بھٹکھاں نیں
اے خدا! پہلی وار وٹھیا سی؟

ساڈے کاسے سچ رزق دا توڑا
غیر نوں بار بار وٹھیا سی

حُسن وِٹیا سی بے تماشا ہے
عشقِ نونِ اعتبارِ وِٹیا سی؟

ایس پاروں ای رو چھڈیا ہے
روگیاں نونِ خمارِ وِٹیا سی

ساڈا حصہ وی لے گئے مگرے
اوس تے بے شمارِ وِٹیا سی

زندگی گھوڑ دا پیارا ہے
کاہنوں اینا کھلارِ وِٹیا سی

آؤ عارف دا وی پتا کرے
پیار اوہنے وی یارِ وِٹیا سی

جیہڑا بجن یاراں نوں وی ٹھگ جاندا اے
 ہولی ہولی آپے نکرے لگ جاندا اے

خردے وانگوں حق دے گوہری تھوڑے ہندے
 بوہتے خردے جاندا چڈھر جگ جاندا اے

نئے ہندیاں انگلی پڑ کے کُردا جیہڑا
 اونہوں پھر کیہہ وڈیاں ہو کے وگ جاندا اے

جیہڑا ہور گھراں دے دیوے بالدا ہووے
اوبدے گھر دا دیوا آپے جگ جاندا اے

اوسنے مُڑ کے اج تک ساڈی وات نہ پُتھی
دل دا پھوڑا آپے بھر کے وگ جاندا اے

پیار سنیہے دے. بدلے وچ اینا عُصہ؟
جد آؤندا اے مونہہ چوں کڈھدا اگ جاندا اے

پھیر تے بجا! بھجن والی راہ نہیں لہدی
دل انگیارا رگ رگ دے وچ مگ جاندا اے

عشق. دا پیچا پاون لکیاں سوچ لویں توں
ایہہ تے یارا! سر توں لاه کے پگ جاندا اے

دل دے وچوں کیوں عارف کڈھاں اوہنوں
اوہ تے دل دے اندر بن کے رگ جاندا اے

عشق دے دے وہاں دے دے وچ ویاں ، پھر دیاں برساتاں
عشق دے لکھ تے اینج نہیں جیویں ات ہنیریاں راتاں

کلم کلتے ہو کے وی نہیں عاشق کلتے ہندے
کندھاں کوٹھے ایہناں دے ناں کر دے گلاں باتاں

ہنجو ، ہاواں ، ہاڑے ، سڈھے رب تائیں نہیں جاندے
بھاویں کوکن لئی وڈیرے لاون کینیاں گھاتاں

کتنی ونگی کر کے کیوں ٹر دے دولت والے
اوپدے دتے وچوں دے کے صدقے تے خیراتاں

اٹو آدم وچوں رب نے سمہ نوں پیدا کیتا
زرداراں نے آپ بنائیاں ، نکلیاں وڈیاں ذاتاں

روز دھماکے ، حال پکاراں ، آپس دے وچ چھنجیاں
ہن تے دشمن کولوں ہوسن ، سانوں سدھیاں ماتاں

ساری دُنیا وچوں جا کے بھیکھ تے قرضہ لہجھے
پچھلے پیریں ٹر دیاں ٹر دیاں کہیہ ہوئیاں اوقاتاں

آون والیاں نسلاں سانوں کیوں چنگا کہسن
لوکاں وڈیاں لوکاں دے وچ پینج دیاں سوغاتاں

عارف تینوں تنگ نہیں کردا ہا پر میں بندہ تیرا
جد وی ویلھ ملے تے میں ول پاویں سائیاں جھاتاں

جاندى وارے وکھرا رولا پا جاواں گا
 دُنیا نوں میں اپنا آپ دکھا جاواں گا

جے کر ظلمت والے بوہے بند ناں ہوئے
 مظلومی میں دُنیا نوں تڑپھا جاواں گا

سچ منان لئی اے جے گرلانا پیندا
 ایہہ تار سوچیں اس گلوں شرما جاواں گا

جے توں چار دیہاڑے سانوں تھکی دیویں
سونہہ رت دی میں دُنیا اُتے چھا جاواں گا

آپ تے بھاویں راہواں دے وچ ڈگ پواں میں
دوجیاں لئی تے ساریاں کندھاں ڈھا جاواں گا

چل ، وِلا! ہُن کوش کر کے اوتھے چلے
چنگیاں لکھتاں بھونیاں اونوں بھا جاواں گا

اِٹو واری لوک سیانے ڈنگے جاندے
پھیر میں کیویں تیتھوں دھوکھا کھا جاواں گا

آپے گھل کے روز سڑے گھٹی جاویں
دُنیا کولوں جد وی لیتا آ جاواں گا

عارف گونج نہ مئے رہنیاں عمراں تائیں
ہو سکیا تے ایساں غزلیں گا جاواں گا

یاں توں یاراں دے وچ بہہ کے دل دے ورقے کھولیں ناں
یاں پھر جگ دے طعنے سُن کے دڑ وٹ جائیں بولیں ناں

تیرے پیار پندھیڑیاں میرا جیون انت رُلایا اے
ہنجو ہار حیاتی دے وچ زہر جدائی گھولیں ناں

خُسن جوانی چار دیہاڑے اوڑک سورج ڈھلنا اے
لاج لوری پگ نوں بجاں پیراں پٹھاں روئیں ناں

کھیڈی جا توں اوووں تائیں جد تک چنگا لگدا ای
وچوں لیراں لیراں ہوسی ، دل دی رکھو پھولیں ناں

سر نوں میری ہک ناں لا دے ، یاں سر میرا لاہ دے توں
جھوٹھیاں وصل اُمیداں دے کے مینوں یار مہولیں ناں

دل نے اپنا بھارا وی تے اوہدے وتے پاؤنا اے
عسے دے تلو وچ سجنا! اپنے آپ نوں تولیں ناں

دل دی جد وی منی عایف ایجے مونہہ دی کھاہی اے
ناں غیاں پچھتاوا رہندا ، میرے دکھ پھولیں ناں

آئیاں مچاں ہور زیادہ

نکھنچ رجاں ہور زیادہ

جئے لیڑے لیراں ہوئے

ہوئیاں لجاں ہور زیادہ

ایہو بھیڑی عادت میری

گل نون چھجاں ہور زیادہ

مکملی مر گئی ات لوکائی

عمرے ، حجاں ہور زیادہ

جیوں جیوں باہروں بھیرئی بھوگاں

گمر وچ گجاں ہور زیادہ

اندروں خالی ، باہروں تنیا

تاہیوں وجاں ہور زیادہ

خورے اج ای آ جاوے اوہ

روز ای سجاں ہور زیادہ

بے قدرے پھر روندے دیکھے

بنگاں ، چھجاں ، ہور زیادہ

عارف نوں دی بنھ دیتا اے

دل دیاں پچاں ، ہور زیادہ

تجن بیٹھے کول تے غزلاں لکھی جا
ایہ ویلا انمول تے غزلاں لکھی جا

دیکھیں! چار چھیرا کھڑ کھڑ ہسدا ای
دل دا بوا کھول تے غزلاں لکھی جا

اج تے ویلا عمل کے گل نوں دن دا
بول ، ولا! ہن بول تے غزلاں لکھی جا

مڑ توں ویلا پلٹیا رنجھاں سدھراں دا
ایہہ دُنیا اے گول تے غزلاں لکھی جا

رج کے دُکھ سنا لے ایہو موقع ای
پھول ، پھپھولے پھول تے غزلاں لکھی جا

سڑ دے نہیں جے دشمن ہور وی ساڑی جا
رج و جا توں ڈھول تے غزلاں لکھی جا

عارف! بھل جا نفرت بھریاں راتاں نوں
پیار دے موتی زول تے غزلاں لکھی جا

ڈگھاں دی شاہکار ، کہانی پھیر کہواں گا
 میل گئے جے غم خوار ، کہانی پھیر کہواں گا

بتی عمرے ڈکھڑے سنا چنگا نہیوں
 کھیڈ لوو دن چار ، کہانی پھیر کہواں گا

گردن دے وچ سریا جس دے رہندا سی
 پھر دا اے لاچار ، کہانی پھیر کہواں گا

اوپدیاں بے پروائیاں دا میں جانو آں پر
کل نوں جاندی وار ، کہانی پھیر کہواں گا

جس دی خاطر دھپاں ، پالے ، جر دیاں گزری
چھڈ گیا اوہ یار ، کہانی پھیر کہواں گا

ایویں ٹیوے لا لا کاہنوں تھک دے او پے
میں کس دا پیار ، کہانی پھیر کہواں گا

انج تے سونہاں ساں میں اٹھدیاں لہراں دا وی
کنج ڈبیا وچکار ، کہانی پھیر کہواں گا

اک دن اوہ وی آؤنا واہاں دے دے کے
تڑپھو گے سرکار ، کہانی پھیر کہواں گا

اوڑک پرت کے اوہنے واپس سدنا ہے تے
عارف اُس دربار ، کہانی پھیر کہواں گا

بھاویں درد چنگیرے کہے

پھیر وی سہرے تیرے کہے

دل دی بات ادھوری رہی

اُنج تے شعر جھمیرے کہے

کالی رات دے کرب فسانے

بلیبل آن سویے کہے

تیرے سارے شکھ سنہیے
کاواں بیٹھ بنیرے کہے

اک دن اونے حال چا پنہیا
سارے ڈکھ ودھیرے کہے

اپنے ہتھیں خط لکھ لکھ کے
حرفاں حال اوکھیرے کہے

میری بدنای دے قفسے
یاراں چار پنہیرے کہے

عارف ہوراں دا ناں لکھ کے
توں افسانے میرے کہے

بزم دیاں کتابیاں

نمبر شمار	کتاب دا نام	مصنف / مرتب	اشاعتی نمبر	شہ اشاعت
(1)	کسی مولا شاہ	میاں ظفر مقبول	ISBN-969-3082-09-3	1980
(2)	چوہاں	(انتھائے) میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-08-5	1985
(3)	ٹونیاں	(مجموعہ کلام) میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-07-7	1988-95
(4)	لکھیں لکھیں آگیا	(کافیاں مولا شاہ) میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-06-9	1987-95
(5)	نوائے سخن	(مجموعہ کلام) میاں محمد اسماعیل سخن / میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-05-0	1988-90-96
(6)	گفت گفتار	(سی حرفیاں سائیں مولا شاہ) میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-04-2	1988-95
(7)	پھر کہیاں زباناں	(بارہ ماہ سائیں مولا شاہ) میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-03-4	1988-96
(8)	تھہ جاز نا	تھہ بخاری . میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-02-6	1990
(9)	سائیں مولا شاہ واقعہ بکال بشتو	میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-10-7	1992
(10)	بول حیدری	(سائیں حیدر شاہ دی حیاتی تے شاعری) میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-12-7	1993
(11)	الہی انگریز	(سیرت ایوارڈ یافتہ) میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-15-8	1999
(12)	تہ عالی تیرا	(نحواں) میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-17-4	2000-01
(13)	محمد جلی	(کافیاں - محمد شریف) میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-14-X	2002
(14)	شجرہ نوشایاں مع باران امام	سائیں عبد العزیز	ISBN-969-8082-20-4	2003
(15)	مکھ	(غزلاں) تھہ بخاری	ISBN-978-969-8082-29-1	2008
(16)	وساں	(نظمیں، غزلاں) ڈاکٹر عظمت اللہ عظمت	ISBN-978-969-8082-27-7	2008
(17)	نحواں دا مکمل	ڈاکٹر حفیظ احمد	ISBN-978-969-8082-33-8	2009
(18)	روگ اوڑا	چاچا محمد یوسف	ISBN-978-969-8082-34-5	2009
(19)	دہنھو	(شاعری) سلطان کھاروی	ISBN-978-969-8082-34-5	2009
(20)	شہباز دیاں گلاں	(انٹرویو) ڈاکٹر میاں ظفر مقبول	ISBN-978-969-8082-37-6	2009
(21)	اتھرو آپ دلیاں	(غزلاں) جاوید نارف	ISBN-978-969-8082-38-3	2010

بزم کی کتب

نمبر شمار	کتاب کا نام	مصنف / مرتب	اشاعتی نمبر	تذات
(1)	باتوں باتوں میں	(اُردو اثنائے) پروفیسر میاں مقبول احمد	ISBN-969-8082-01-8	1990
(2)	باتوں میں باتیں	(اُردو اثنائے) پروفیسر میاں مقبول احمد	ISBN-969-8082-00-X	1991
(3)	مرزا صاحبان (ص 336)	(ایوارڈ یافتہ) سائیں مولانا شاہ / میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-21-2	2004
(4)	ست خج آری نامہ مولانا شاہ عرف زہرہ مشتری (اُردو ترجمہ) سائیں مولانا شاہ / ڈاکٹر میاں ظفر مقبول	ISBN-969-8082-23-9	2007	
(5)	مرزا صاحبان (ص 448)	(اُردو ترجمہ) سائیں مولانا شاہ / ڈاکٹر میاں ظفر مقبول	ISBN-978-969-8082-26-0	2007
(6)	کسی پنوں	(اُردو ترجمہ) سائیں مولانا شاہ / ڈاکٹر میاں ظفر مقبول	ISBN-978-969-8082-22-0	2008
(7)	بکال بشنوں	(اُردو ترجمہ) سائیں مولانا شاہ / ڈاکٹر میاں ظفر مقبول	ISBN-978-969-8082-28-4	2008
(8)	بات سے باتیں	پروفیسر میاں مقبول احمد	ISBN-978-969-8082-25-0	2008
(9)	دیراں پڑے ہیں راستے	جلوید عارف	ISBN-978-969-8082-32-1	2009
(10)	کچھ عشق کیا کچھ کام کیا	(سفر نامہ) جلوید عارف	ISBN-978-969-8082-39-0	2010
(11)	ہیر درانچھا	(اُردو ترجمہ) سائیں مولانا شاہ / ڈاکٹر میاں ظفر مقبول	ISBN-978-969-8082-29-1	--

ساڈیاں پرانیاں روایتاں وچ شاعراں، سوجھواناں واسطے ایہہ
گل ان متھے قانون دادرہ رکھدی سی پئی اوہ دنیا دیکھن واسطے سفر ضرور کر
دے ہوندے سن۔ اپنی ذہنی تشکیل دے زمانے وچ کئی کئی سال داسفر
اوہناں دے تجریاں تے مشاہدیاں نوں اوہ کھلار بخشدا سی جیہدے نال
اوہناں دی شاعری رُشنائی جاندی سی تے پھیر ایہہ چانن لوکائی دے دلاں

دماغاں نوں روشن کر داسی۔ بڑی ساہنے دی گل اے، جدوں ساڈے شاعراں نے سفر کرنا چھڈیا، اوہناں دی
شاعری وی محدود نکتہ نظر دی ترجمان بندی لگی گئی۔ اج شاعری نوں جیہڑا زوال آیا اے، اوہدے اک ہزار ہور
کارن دے جاسکدے نیں پروڈاکارن ایہو ای اے۔

جاوید عارف نوں وڈی سہولت حاصل اے پئی اوہناں دے سفری تجربے ون سوتے وی نیں تے
بھرویں وی۔ اوہناں نے دنیا دی رنگارنگی نوں رج کے دیکھیا مانیا اے۔ دنیا دی ایہو رنگارنگی تے کھلار اوہناں
دی شخصیت تے مزاج دا وی حصہ بن گیا اے تے لکھت وی بندے دی شخصیت دا اظہار ای ہوندی اے۔

میںوں جاوید عارف دی شاعری پڑھدیاں احساس ہو یا پئی اوہناں دی شاعری وچ مقامی رنگ
تے دھرتی نال گوڑھی جوت موجود اے۔ ساڈے سماج دے روزمرہ دے بھرویں خیال نوں اوہناں نے سوہنے
انداز نال پیش کیتا اے۔

ایہو جیسے دکھانت جواتھے بیٹے باسٹھ ورھیاں وچ لوکائی دا مقدر بنے رہے نیں، اوہناں بارے
ہورناں نے وی بوہت کجھ لکھیا اے۔ ہر آون والا دیہاڑا پہلے نالوں مندا آ رہیا اے، اوتھے جاوید عارف نے
ایہنوں بہت سوہنے انداز نال موضوع بنایا اے۔

جاوید عارف نے لمبی بحر وچ وی سوہنیاں غزلاں لکھیاں نیں تے نکی بحر وچ وی اوہ گل نوں بھرویں
انداز نال بیان کر دالے۔

جاوید عارف ہوراں دی شاعری اجو کے انسان دا المیہ اے جیہنوں اوہناں نے بڑے سچ جتھے
ڈھنگ نال پیش کر کے ساڈے دل دی آواز بنا دتالے۔

107

جمیل احمد

ایڈیٹر سویرا انٹرنیشنل۔ لاہور

۴ نومبر ۲۰۰۹

ISBN: 978-969-8082-32-1

